

De l'item au paradigme : nommer, associer, hiérarchiser
POLIMA, Workshop 2, Bordeaux, 14-15 octobre 2015

Catherine König-Pralong
(Albert-Ludwigs-Universität Freiburg)

La Tabula cum concordantiis de Petrus de Bergamo et Ambrosius de Alemania
Du réseau au système thomiste

PETRUS DE BERGAMO, *Etymologiae id est
concordantiae conclusionum in quibus sanctus
Thomas videtur sibimet contradicere*, Venetiis,
Gabriele di Pietro, 1476.

PETRUS DE BERGAMO, *Tabula operum Thomae
Aquinatis*, Bologna, Baldassarre
Azzoguidi, 1473.

tentiarum erat baccalarius. quando uero cōposu
it sūmaz erat magister.

¶ q. 3. 3. c.

¶ 4° q̄ i substantiis separatis a materia. i. in āgelū natura & suppositū sunt idem p̄m rem licet diffe-
rant secunduz rationem. i^o q. 3. 3. capitulo. 3. d. 5
q. i. 3. o. i. d. 25. i. 3°. potentia. q. 9. i. capitulo. o
pus. 30. P̄c. 6. o. opus. 37. capitulo. 4. co. 2. 3.
Anima. 3° P̄c. 8. co. i. 2. metaphysice. 7° P̄c. ii. fi.
libro. 8. P̄c. 3. co. 2. contra. 4. capitulo. 55. 4°. ¶
libi uero uidetur dicere oppositū. s. q̄ in solo deo
sunt idem. & in oībus creaturis dīnt ut p̄z quo
li. 2. q. 2. 2. o. i. d. 5. i. capitulo. d. 54. q. i. i. capi-
tulo. 3° q. i. 7. i. capitulo. unio. i. c. principio. ¶ Re-
spondeo tripliciter primo q̄ suppositū & natura
possunt capi duplicitate uno modo quoad cōstitu-
tiua utriusque tantum. & sic quia in rebus mate-
rialibus supposituz cōstituiunt & individuatur p̄
materiam signatam que non pertinet ad diffinitio-
nem que significat quiditatē seu naturam siue es-
sentiā ideo semper dicit q̄ in talibus differunt
suppositum & natura. sed i āgelū non constituitur
suppositum p̄ aliquid aliud sed ipsa essentia & na-
tura per se ipsam individuatur. & sic intelligit in
omnibus locis primo allegatis q̄ in angelis sup-

PETRUS DE BERGAMO/[AMBROSIUS DE
ALEMANIA], *Tabula in libros, opuscula et
commentaria divi Thome de Aquino, cum
additionibus conclusionum concordantiis
dictorum eius...*, Venetiis, Iohannes Rubeus
Vercellensis, 1497.

Concordantie.

Att.

- ¶.1.2.c. **C**ontra dicens dupl. s. p. q. hoc dictum est ideo. s. q. uti est actus noluntatis. q. uoluntas non solum est imperata. sed etiam exequens. ut per actiones. q. s. per seipsum facit. Et sic uti est actus eius. **S**ed dicen. q. hoc id dictum est. q. coniungit uoluntas cuiuslibet uirium inferiorum. sicut motor. coniungit inobilitatem. ut habet. Op. 72. q. 3.
- ¶.211^m **C**ontra pecto non est uterum. sed obiectum quod sicut a deo. s. pena ad meritum. ad cognitionem. propter fragilitatem. et ad purgationem peccatorum. rebus mundi ad cognitionem dei. et ad subsidium uite presentis. Sed operibus nostris bonis propter deum actu uel habitu. 1. d. 1. q. 3. o. / . 3. c. 22. fi.
- ¶.212^m **C**imo licet uti pecto alterius. 22. q. 78. 4. c. / **A**da. q. 13. 4. 17^m. / . 18. 1. 19^m. **C**ontra dicens. q. uti pecto alterius ad bonum. est licet. q. est de uterum oibus pectis ad aliquod bonum. Sed non licet inducere aliquem ad pectum. ut hunc in secundis locis.
- ¶.213^m **C**ontra id iudicium est de istis propontibus. Christus enim per hoc est persona. suppositum. apostolus. et res nostra. 3. q. 16. 12. 3^m.
- ¶.214^m **C**imo ultima magis accedit ad ueritatem. 3. d. 10. q. 1. a. 2. q. 3. c. **C**ontra dicen. q. in tertia parte considerauit predicta nota. quod ad illud. ad quod nota ipponitur. Sed in tertio siuix quo ad illud. a quo imponuntur.
- ¶.215^m **C**ontra non est dicen. Christus est creatura. nisi addendo sed in natus humanus. ut caneat heresis Arius. 3. q. 16. 8. o. / . q. 20. 1. 1^m.
- ¶.216^m **C**ontra dicens. dupl. s. p. q. ut habet. 1. d. 21. q. 1. 3. 2^m. / . 3. 4. c. 48. / . vi. q. 29. 1. 1^m
- ¶.217^m **C**ontra id iudicium est de istis propontibus. Christus enim per hoc est persona. suppositum. apostolus. et res nostra. 3. q. 16. 12. 3^m.
- ¶.218^m **C**imo ultima magis accedit ad ueritatem. 3. d. 10. q. 1. a. 2. q. 3. c. **C**ontra dicen. q. in tertia parte considerauit predicta nota. quod ad illud. ad quod nota ipponitur. Sed in tertio siuix quo ad illud. a quo imponuntur.
- ¶.219^m **C**ontra hec propo. Christus sed in natus humanus. ut caneat heresis Arius. 3. q. 16. 8. o. / . q. 20. 1. 1^m.
- ¶.220^m **C**ontra est uera. ratione nostra. 3. q. 16. 12. o. **C**ontra dicen. q. ut habet. 3. d. 10. q. 1. a. 1. q. 1. c. quod reduplicatur. est per quod predicatum conuenit subiecto. Et quod non humana non est illud per quod Christus est persona. ideo uerum est. quod dicit in tertio siuix. Sed in tertia parte se exponit dicens. quod Christus in quantum homo. ratione nature est persona. quod conuenit naturae humanae esse in aliqua persona. non autem quod ei conueniat propria personalitas. causata ex principiis eius.
- ¶.221^m **C**ontra aia Christi in uerbo. scit infinita in potentia. quod scia simpliciter intelligatur. Hoc autem scit infinita in actu. 1. scia infinitus. quod entia in actu. finitum est tempore. non sunt infinita. quod genitio non est eterna. 3. q. 10. 3. o. / . 3. d. 14. a. 2. q. 2. 2^m. / . q. 4. 2^m. / . vi. q. 20. 4. 1^m. / . 2^m. / . 5^m. / . q. 1. 3. q. 2. 1. o. / . Op. 9. q. 81.
- ¶.222^m **C**ontra oppositum videtur dicere. 1. q. 14. 12. o. / . vi. q. 20. 4. c. **C**ontra dicens. dupl. s. p. mo. q. quod non datur infinita in actu. sed dicitur in successione. ideo dicitur scire infinita in potestate. **S**ed dicen. sic dubio.
- ¶.223^m **C**ontra scientia Christi infusa. fuit distincta in multis habitus. 3. q. 11. 6. o.
- ¶.224^m **C**ontra oppositum videtur dicere. 3. d. 14. a. 3. q. 4. o. **C**ontra dicens. tripl. s. p. q. ut habet. 1. d. 3. q. 1. 1^m. / . 3. d. 14. a. 1. q. 2. c. fi. / . q. 3. c. p. n. / . 2^m. ad esse huius intellectus. duo concurrunt. s. spes intelligibilis. et lumen. In tertio ergo parte loquitur de scia quo ad primum. sed in tertio siuix quo ad secundum. **S**ed dicen. q. in tertia parte loquitur de scia respectu obiecti. 1. quo ad scibilia gna. sed in tertio siuix. quo ad modos. **C**ontra dicens. q. scia Christi infusa. fuit distincta in multis habitus. quod fuit discursiva seu collativa. quo ad usum. sicut uolebat. non autem quo ad acquisitionem. ut habetur. 3. q. 11. 3. o. / . 4. fi. / . 3. d. 14. a. 3. q. 3. o. / . vi. q. 20. 3. 1^m.
- ¶.225^m **C**ontra Christus per sciam infusam cognoscet oia singularia presentia. praeterita. et futura. 3. q. 11. 1. 3^m. / . q. 12. 1. 3^m.
- ¶.226^m **C**imo per ea non cognoscet futura contingencia. nec cogitationes cordibus. 3. d. 14. a. 3. q. 1. c. / . q. 1. 1^m. / . vi. q. 20. 6. c. **C**ontra dicens. dupl. s. p. q. in tertia parte loquitur de cognitione practica. In aliis autem. de cognitione speculatoria. **S**ed dicen. q. in tertio siuix loquitur de Christo. et scia eius infusa simplis. et finis se. In tertia vero parte loquitur de Christo. ut est caput ecclesie. et pastor omnium.
- ¶.227^m **C**ontra in Christo fuit scientia acquisita. seu experimentalis per species acquisitas. per operationem intellectus agentis eius. 3. q. 9. 4. o. / . q. 12. o. / . q. 15. 8. o. / . Op. 3. c. 225.
- ¶.228^m **C**ontra oppositum videtur dicere. 3. d. 14. a. 3. q. 5. 3^m. / . d. 18. 3. 5^m. / . vi. q. 20. 3. 1^m. **C**ontra dicens. q. in tertia parte loquitur de scia. per supposita opinione Aristotilis. s. q. intellectus agens sit natura potest rationis. cuius per ipsa et adequa operatione. sit abstrahere species a fantasmatibus. quod Aristotiles nullam aliam operationem ei assignat. Sed in tertio siuix per supponit. q. intellectus agens. possit esse sine hac operatione. Nec tamen est frustra. ut patet in intellectu completo per omnes species. sic nunc est intellectus Christi. quod habet alias operationes. s. causare noticiam principiorum. et fortificare operationem intellectus possibilis. assistendo ei. ut educat in actu ea quod virtualiter continentur in primis principiis. Et ideo intellectus agens concurreat in omnibus operationibus cooperando intellectui possibili. ut habet. 2. d. 24. q. 2. 2. 1^m. / . vi. q. 10. 8. c. fi. In questionibus vero de necessitate. loquitur finis opinionem quam premitur. quod tamen dicit se non credere uera esse. Uel intelligit. sicut in tertia parte.
- ¶.229^m **C**ontra in Christo est duplex uoluntas humana. s. uoluntas rationis. et uoluntas sensualitatis. 1. appetitus sensitivus 3. q. 18. 2. o. / . 5. c. / . 3. d. 17. a. 1. q. 2. o. / . Op. 3. c. 239.
- ¶.230^m **C**imo in Christo fuit tamen una uoluntas humana. 3. q. 18. 2. 2^m. / . 3. o. / . 4. 5. c. **C**ontra dicens. q. in Christo fuit tamen una uoluntas humana rationis per essentiam. ut potentia. Sed duplex actus. s. ut natura. et ut ratio Thelethes. 1. simplex uoluntas. Et biles. 1. consiliativa. finis Damascenum. ut habetur in locis primo adductis. Sed appetitus sensitivus dividitur uoluntas non per essentiam. sed per participationem.
- ¶.231^m **C**ontra in Christo fuit aliud motus sensualitatis non per sensus. sed subiectus respectu rationis et deitatis. 3. q. 17. a. 1. q. 2. 5^m.
- ¶.232^m **C**imo Christus uoluit aliud quod de voluntate sensualitatis. 3. q. 21. 3. 4. o. **C**ontra dicens. q. Christus uoluit aliud quod de voluntate sensualitatis. ut natura. non est ut ratione. Sed sp. uoluit idem. et sp. fuit per formam ei. ut habet in locis per utramque per adductis.
- ¶.233^m **C**ontra ois potest coicibilis cuiuscumque creature. multo abundantius coicata fuit aie Christi. s. ut maxima elementalis magis obediens ei ad motum. quod qualitatibus actibus. et virtutibus celestis. et magis potuisse mouere celum. quod angelus. quicunque. 1. q. 13. 2. 2^m. / . 3. d. 14. 4. o.
- ¶.234^m **C**imo aliud in creaturis fuit potest aie Christi. 3. d. 16. q. 1. 2. 5^m. **C**ontra dicens. q. aliud fuit sed quod potest aie Christi. s. p. p. natus et uirtute. ut clavis in passione ad periculum nichil tamquam potest ea similes. ut habet. 3. d. q. 14. 2. 3^m.
- ¶.235^m **C**ontra in Christo sunt due naturae integras. s. natura divina. et natura humana. Quia una non est pars alterius. 3. d. 16. q. 1. 2. 5^m.
- ¶.236^m ex quibus persona eius immediate componitur. Sed natura humana dividitur in multas naturas partiales. 3. d. 2. q. 1. a. 3. q. 3. 2^m. / . d. 5. q. 2. 2. o. / . d. 14. a. 1. q. 1. c. / . d. 17. a. 1. q. 2. 1^m. / . d. 18. 1. c. / . 5. 4. c. 39.
- ¶.237^m **C**imo persona Christi est persona simplex. 4. d. 10. L. 3^m. **C**ontra dicens. q. persona Christi est simplex. Sed ut in duabus naturis subsistit. potest dici perposita. 1. ipso. ut habet. 3. q. 2. 4. o. / . 3. d. 6. q. 2. 3. o. / . d. 11. 2. c. / . d. 22. q. 1. 2. 5^m. / . 4. d. 10. L. 3^m.

Expliciunt ethimologie. s. concordantie dicitur atque conclusionum Dicitur Thome de Aquino. sacri ordinis fratrum predicatorum. in quibus saltem finis superficialiter apparentia. videtur sibi aliqui dicere. 1. non dicat finis rei ueritatem.

- quoad acquisitionem, ut habetur 3. q. 11. 3. o. 4. fi.
3. d. 14. art. 3. q. 3. o. Ver. q. 20. 3. 1.
- Christus.* 1217 Quod Christus per scientiam infusam cognoscebat omnia singularia praesentia, praeterita, & futura, 3. q. 11. 1. 3. q. 12. 1. 3.
Immo per eam non cognoscebat futura contingentia, nec cogitationes cordium, 3. d. 14. art. 3. q. 1. c. q. 5. 2. Ver. q. 20. 6. c.
Respondeo dicendum *dupliciter*, scilicet *primo*, quod in Tertia parte loquitur de cognitione practica, in aliis autem de cognitione speculativa.
Secundo dicendum, quod in 3. lenti loquitur de Christo, & scientia ejus infusa simpliciter, & secundum se. In Tertia vero parte loquitur de Christo, ut est caput ecclesie, & pastor omnium.
- Christus.* 1218 Quod in Christo fuit scientia acquisita, seu experimentalis per species acquisitas per operationem intellectus agentis ejus, 3. q. 9. 4. o.
Oppositum videtur dicere 3. d. 14. art. 3. q. 5. 3.
Respondeo dicendum, quod in Tertia parte loquitur de scientia, praesupposita opinione Aristotelis, scilicet quod intellectus agens sit naturalis potentia animae rationalis, cuius propria, & adaequata operatio sit abstrahere species a phantasmibus, quia Aristoteles nullam aliam operationem ei assignat. Sed in 3. sentent. presupponit, quod intellectus agens possit esse sine hac operatione. Nec tamen est frustra, ut patet in intellectu completo per omnes species, sicut nunc est intellectus Christi, quia habet alias operationes, scilicet cauare notitiam primorum principiorum, & fortificare operationem intellectus possibilis, assistendo ei, ut educat in actum ea, quae virtualiter continentur in primis principiis. Et ideo intellectus agens concurrevit in omni intellectu cooperando intellectu possibili, ut habetur 2. d. 24. q. 2. 2. 1. In Quaestib. vero de veritate loquitur secundum opinionem, quam praemit, quam tamen dicit, se non credere veram esse. Vel intelligit, sicut in Tertia parte.
- Christus.* 1219 Quod in Christo est duplex voluntas humana, scilicet voluntas *rationis*, & voluntas *sensualitatis*, id est appetitus sensitivus, 3. q. 18. 2. o.
Immo in Christo fuit tantum una voluntas humana,
3. q. 18. 2. 2. 3. o. 4. 3. c.
Respondeo dicendum, quod in Christo fuit tantum una voluntas humana rationalis per essentiam, ut potentia. Sed *duplex* actus, scilicet ut natura, & ut ratio, Thelelis (*Θελητης*), id est simplex voluntas. Et bulsis (*βούλσης*) id est consiliativa, secundum Damascenum, ut habetur in locis primo adductis. Sed appetitus sensitivus dicitur voluntas non per essentiam, sed per participationem.
- 1220 Quod in Christo fuit aliquis motus sensualitatis *Christus*, non praevisus, sed subitus respectu sensus, non autem respectu rationis, & deitatis, 3. d. 17. art. 1. q. 2. 5.
Immo Christus voluit aliud, quam Deus, voluntate sensualitatis, 3. q. 21. 3. 4. o.
Respondeo dicendum, quod Christus voluit aliud, quam Deus, voluntate sensualitatis, ut natura, non autem, ut ratio. Sed semper voluit idem, & semper fuit conformis ei, ut habetur in locis pro utraque parte adductis.
- 1221 Quod omnis potentia communicabilis cuicunque *Christus*, creaturae multo abundantius communicata fuit animae Christi, scilicet, ut materia elementalis magis obediatur ei ad motum, quam qualitatibus activis, & virtutis coelesti, & magis potuisset movere celum, quam angelus quicunque, 1. q. 13. 2. 2.
Immo aliiquid in creaturis fuit potentius anima Christi, 3. d. 16. q. 1. 2. 5.
Respondeo dicendum, quod aliiquid fuit secundum quid potentius anima Christi, secundum propriam naturam, & virtutem, ut clavi in passione ad perforandum, nihil autem fuit potentius ea simpliciter, 3. q. 14. 2. 3.
- 1222 Quod in Christo sunt duas naturae integræ, scilicet natura divina, & humana. Quarum una non est pars alterius, ex quibus persona ejus immediate componitur. Sed natura humana dividitur in multas naturas partiales, 3. d. 2. q. 1. art. 3. q. 3. 2. L. 3.
Respondeo dicendum, quod persona Christi secundum se est simplex. Sed, ut in duabus naturis subsistit, potest dici *composita*, licet improprie, ut habetur 3. q. 2. 4. o.

Firenze 1982 = Roma 1773 = Venetiis 1497

F I N I S.

- A. La tradition thomiste et le genre des concordances*
- B. Le titre et le prologue méthodologique*
- C. Facture de la concordance*
- D. Procédures d'orthodoxie*
- E. Remarques conclusives. Une liste qui engendre un auteur*

A. *La tradition thomiste et le genre des concordances*

B. Le titre et le prologue méthodologique

C. Facture de la concordance

D. Procédures d'orthodoxie

E. Remarques conclusives. Une liste qui engendre un auteur

A. La tradition thomiste et le genre des concordances

B. Le titre et le prologue méthodologique

C. Facture de la concordance

D. Procédures d'orthodoxie

E. Remarques conclusives. Une liste qui engendre un auteur

Petrus de Bergamo, Venetiis 1476

Int. c. a. 6.

Iniciūt ethiologie. i. cordātie oclusionū p-
reuerēdissimū dñz. q. petrū de Bergamo
pcipnū theo. pfessore: i qbā agelicō doctor
ianctius Thomas d' aquino ordīs fratrū predicatorū
ac toti ecclesie dei lumē & gloria uideatur qn
que fm superficialez apparentiā sibimet ḥdicere l
subtilius cōsideratibus oīs inuidie liuore deposi
to luce clarius notū existat oēz illius doctrinā ue
ridicā ut pote non tā huāno reptam studio qz dī
no sibi īspiratā influxm ac sedis aplice sacro mu
nimē ofirmatam nullā ḥdictionis dissonatiā cōri
nere sed mirabilē cōcordie gloria pfulgere. Q

NCIPIUNT analogiæ (de quo vide, i. q. i. art. i. ad 2.) idest concordan-
tiæ dictorum, atque conclusionum , in quibus D. Thomas Aquinas sacri Ordi-
nis Fratrum Prædicatorum , ac totius Ecclesiæ Catholicæ , lumen , & gloria ,
videtur aliquando , nedum secundum superficialem apparentiam , sed & vere ,
prout eis a nonnullis imponitur , sibimet contradicere , licet subtilius conside-
rantibus , omnis inuidiæ livore deposito , luce clarior notum existat , omnem
eiusdem D. Thomæ doctrinam fuisse lucidam , & claram , ac fidei Catholicæ
consonam , utpote non tam humano repertam studio , quam divino sibi inspiratam lumine , atque
influxu , necnon & tamquam veridicam , Catholicam , atque salutiferam , Apostolicæ Sedis rescri-
pto propalatam , ejusdemque Apostolicæ Sedis sacro munimine confirmatam , nullam contradic-
tionem , vel dissonantiam continere , sed mirabilis concordiæ præfulgere gloria .

D. Op.	17	Ab una virtute unita non potest procedere nisi una operatio. q. 3. c. 3. l. 3. v. c.
	18	Operatio est quasi medium inter operans et operatum. Ideo duplex potest considerari. scilicet respectu operantis et respectu operati. l. 3. q. 36. 3. c. 1. d. 37. q. 3. 1. 5. m. l. 2. 3. m. l. q. 4. 2. c. 1. 2. d. 13. 5. c. 1. 3. d. 35. q. 1. a. 2. q. 1. c. 1. 4. d. 46. q. 1. a. 2. q. 4. c. 1. q. 2. a. 2. q. 2. c. 1. Spm. 4. 6. m. <i>Vestigium. II. Vestis. III. Virginitas. II. Virtus. A. Vis. Vtia. 2. 4. c. 12. 24.</i>
D. Op.	19	Operatio est una dupliciter. scilicet respectu operantis: vel respectu operantis. h. 2. c. 56. 2. m.
	20	Vitare. o. Uimb: a. 3. Voluntarius. 15. Voluntas. A. Vtia. 20. c. Utsura. 1. 89. 263. 264. 296. Utia. 2. 4. 10. 16. c.
A. Del.	21	Dico autem operationem unam. non ex parte eius in quod terminat actionem: sed sum pro egreditur ab agente. h. 2. c. 56. 2. m.
	22	In quolibet opere dei: ea quae prima sunt. perfectione habent: quae sunt. Goetii. nam a perfectis principiis sicut. vi. q. 18. 2. c. pno.
	23	Opus manuale in lege veteri. intelligitur omnis operatio licita. per iustitiam. 22. c. q. 187. 3. c. 1. 3. d. 37. a. 5. q. 2. 2. m. l. ql. 7. 17. c. fi.
	24	Opera spiritualia quae directe sunt ad coenitatem utilitatem populi. et quae stipendia debent a populo. nec tenet laborare in manibus. talia exercentes. sunt quatuor. scilicet iudicare. predicare. diuina officia. et per sacras scripturas et homines. ql. 7. 18. o. l. Op. 19. c. 5. o.
	25	Nullum opus est acceptum deo. nisi virtuosum. 22. c. q. 88. 2. c. 1. 3. m.
	26	Opus acceptabile deo duplex. scilicet opus meritorum: et virtus moralis ex genere et ex bona intentione. Secundum
	27	poteat facere existens in peccato mortalium. non autem primus. 4. d. 17. q. 1. a. 2. q. 2. 1. m.
D. Dio.	28	Oppositorum videtur dicere a simili. 4. d. 45. q. 2. a. 1. q. 3. o. Rn. sic Dn. 796. o.
	29	Omnis operationes satisfactorie reducuntur ad tria. scilicet ad elemosinam. feiuntur. et orationem. 12. c. q. 108. 3. 4. m. l. 4. c. 1. 4. d. 15. q. 1. a. 4. q. 3. o. l. q. 2. a. 1. q. 1. 2. m. l. 3. m. Xps. 50. 108. 143. 145. 160. 190.
		Nulla operatio potest multiplicari: nisi ex objectis. principiis. operantibus. vel tempore. Alia. 3. c. co. 2.
		Operationum quedam est actio: et quedam est passio. 1. d. 15. q. 5. 3. 4. m. l. h. 3. c. 5. o. l. Spm. 5. o. l. Alia. 12. c. pno.

Du. 947^m

D. Quid. 1

C' Acceptio psonarum est attendere ad conditionem psonae nichil facientem ad illud negotium. I^a.q.23.5.3^m./.
12^c.q.97.4.2^m./.q.98.4.2^m./.q.106.3.1^m./.22^c.q.63.1.0./.2.4.c./.ql.4.q.8.4.c./.ql.6.9.c./.ql.8.6.c.fi./.ql.9.
nl.10.q.6.1.0./.J0.7.lc.2.fi./.R0.2.lc.2.co.5.fi./.c^o.9.lc.3.co.3.fi./.Hal.2.co.6. Accipe.o. Egiographe.1.
Acceptio psonarum. est tñ de re debita: Ideo non conuenit deo. I^a.q.23.5.3^m./.q.65.2.3^m./.12^c.q.98.4.2^m.
.q.106.3.1^m./.22^c.q.63.1.3^m./.4.d.21.q.1.ä.2.q.3.2^m./.d.46.q.ä.2.q.2.5^m./.2.c^o.43.fi./.1P0^a.q.3.16.
19^m./.R0.2.lc.2.co.5.fi./.c^o.9.lc.3.co.3.fi./.Hal.2.co.6. Baptismus.218. Beneficium.24. Datio.10.
In honoreando contingit acceptio personarum.22^c.q.63.3.0./.ql.9.uel.10.q.6.1.0. Dispensatio.20. Gra.85.
Dare beneficium pp nobilitatez uel pulcritudinez: est acceptio psonarum: qz nichil faciunt ad hoc. Hal.2.lc.2.co.2.
In indicijs ostigit accep^o psonarum.22^c.q.63.4.0. Gratiensis.o. Sententia.2. Supersticio.4.

2

3

4

5

6

7

C' Acceptiuus. Adam.28. C' Acceptuum. Operatio.24. Oratio.77. Pietas.19.

C' Accessus psonarum intentione: et posteriori: et esequitur recessus.12^c.q.29.2.3^m./.q.36.1.c./.3^a.q.85.6.2^m.

1

D. Op.	17	Ab una virtute unita non potest procedere nisi una operatio. q. 3. c. 3. l. 3. 2. c.
	18	Operatio est quasi medium inter operans et operatum. Ideo duplex potest considerari. scilicet respectu operantis et respectu operati. l. 3. q. 36. 3. c. 1. d. 37. q. 3. 1. 5. m. l. 2. 3. m. l. q. 4. 2. c. 1. 2. d. 13. 5. c. 1. 3. d. 35. q. 1. a. 2. q. 1. c. 1. 4. d. 46. q. 1. a. 2. q. 4. c. 1. q. 2. a. 2. q. 2. c. 1. Sp. 4. 6. m. <i>Vestigium. II. Vestis. III. Virginitas. II. Virtus. A. Vis. Vita. 2. 4. c. 12. 24.</i>
D. Op.	19	Operatio est una dupliciter. scilicet respectu operantis: vel respectu operantis. h. 2. c. 56. 2. m.
	20	Vitare. o. Utrumque. 3. Voluntarius. 15. Voluntas. A. Votum. 20. c. Utrura. 1. 89. 263. 264. 296. Ut. 2. 4. 10. 16. c.
A. Del.	21	Dico autem operationem unam. non ex parte eius in quod terminat actionem: sed sum pro egreditur ab agente. h. 2. c. 56. 2. m.
	22	In quolibet opere dei: ea quae prima sunt. perfectione habent: quae sunt. Goettii. nam a perfectis principiis sumuntur. vi. q. 18. 2. c. p. n. o.
	23	Opus manuale in lege veteri. intelligitur omnis operatio licita. per iustitiam. 22. c. q. 187. 3. c. 1. 3. d. 37. a. 5. q. 2. 2. m. l. q. 1. 7. 17. c. fi.
	24	Opera spiritualia quae directe sunt ad coenitatem utilitatem populi. et quae stipendia debent a populo. nec tenetur laborare in manibus. talia exercentes. sunt quantum. scilicet iudicare. predicare. diuinam officia. ex propria scripturarum et hinc modis. q. 1. 7. 18. 0. l. Op. 19. c. 5. o.
	25	Nullum opus est acceptum deo. nisi virtuosum. 22. c. q. 88. 2. c. 1. 3. m.
	26	Opus acceptabile deo duplex. scilicet opus meritorum: et virtus moralis ex genere et ex bona intentione. Secundum potest facere existens in peccato mortalium. non autem primus. 4. d. 17. q. 1. a. 2. q. 2. 1. m.
	27	Oppositorum videtur dicere a simili. 4. d. 45. q. 2. a. 1. q. 3. o. Rn. sicut Dn. 796. o.
D. Dio.	28	Omnis operationes satisfactorie reducuntur ad tria. scilicet ad elemosinam. feiuntur. et orationem. 12. c. q. 108. 3. 4. m. l.
	29	4. c. 1. 4. d. 15. q. 1. a. 4. q. 3. o. l. q. 2. a. 1. q. 1. 2. m. l. 3. m. Xps. 50. 108. 143. 145. 160. 190.
		Tulla operatio potest multiplicari: nisi ex obiectis. principiis. operantibus. vel tempore. Alia. 3. c. co. 2.
		Operationum quedam est actio: et quedam est passio. 1. d. 15. q. 5. 3. 4. m. l. h. 3. c. 5. o. l. Sp. 5. o. l. Alia. 12. c. p. n. o.

Du. 947^m

Oppositū uidetur dicere. Etbi. 10. l.c. 5. cō. 1. ¶ R̄n° dicen^m. sicut Dubio. 908°.

¶ Oppositū uidetur dicere. Etbi. 10. l.c. 5. cō. 1. ¶ R̄n° dicen^m. sicut Dubio. 908°.
947^m ¶ Opus acceptabile deo duplex. s. opus ineritō: m. et virt⁹ mō: als ex genere. Secundū Opatio. 25.
potest facere existens in peccato mortali. nō aut p̄mū. 4. d. 17. q. 1. ţ. 2. q. 2. 1^m.

¶ Oppositū uidetur dicere a fili. 4. d. 45. q. 2. ţ. 1. q. 3. o. ¶ R̄n° dicen^m. sicut Dubio. 796°.
¶ Opus acceptabile deo duplex. s. opus ineritō: m. et virt⁹ mō: als ex genere. Secundū Opatio. 25.
potest facere existens in peccato mortali. nō aut p̄mū. 4. d. 17. q. 1. ţ. 2. q. 2. 1^m.

A. La tradition thomiste et le genre des concordances

B. Le titre et le prologue méthodologique

C. Facture de la concordance

D. Procédures d'orthodoxie

E. Remarques conclusives. Une liste qui engendre un auteur

Nombre de termes	Nombre de <i>dubia</i> qu'ils seraient	Termes
16	10-19 <i>dubia</i>	accidens Adam amor appetitus bonitas caritas celum esse eucharistia fides gratia habitus meritum scientia virtus Christus
4	20-39 <i>dubia</i>	actus forma intellectus peccatum
3	40-57 <i>dubia</i>	angelus anima Deus

<i>Dubium</i>	<i>Dubia</i> qui y réfèrent dans leurs solutions	Nombre de références
114 (angelus)	417, 461, 466, 568, 675, 1081, 1147	7
157 (angelus)	156, 158, 159, 280, 281, 283, 312, 425, 427, 428	10
275 (beatitudo)	159, 279, 280, 281, 283, 312, 454, 1016	8
287 (bonitas)	288, 297, 298, 352, 437, 710, 1176, 1182	8
301 (capacitas)	37, 91, 92, 132, 203, 252, 409, 418, 536, 628, 778, 915, 916, 949, 1165	15
359 (color)	528, 670, 732, 852, 972, 976, 1037, 1052	8
372 (concupiscentia)	357, 438, 726, 789, 981, 985, 989	7
471 (Deus)	246, 321, 415, 462, 557, 712, 850, 1124, 1146, 1164	10
476 (Deus)	133, 141, 472, 632, 704, 974, 1088	7
486 (Deus)	10, 66, 143, 144, 480, 482, 484, 847, 910, 986, 1066, 1082	12
689 (gratia)	76, 368, 685, 686, 888, 889, 1022, 1048, 1092, 1120	10
794 (judicium)	194, 195, 204, 750, 770, 779, 1100	7
796 (judicium)	380, 405, 529, 581, 582, 792, 892, 900, 940, 947, 965	11
908 (motus)	614, 636, 662, 693, 708, 946, 1197	7
1111 (scientia)	69, 205, 545, 638, 764, 1068, 1180, 1183	8
1144 (superbia)	56, 254, 303, 304, 306, 374, 533, 629, 990, 1000, 1007	11
1171 (virtus)	284, 299, 360, 553, 646, 1020, 1078	7
1173 (virtus)	58, 775, 776, 1098, 1175, 1177, 1181	7

tentiarum erat baccalarius. quando uero cōposu
it sūmaz erat magister.

¶ q. 3. 3. c.

¶ 4° q̄ i substantiis separatis a materia. i. in āgelū natura & suppositū sunt idem p̄m rem licet diffe-
rant secunduz rationem. i^o q. 3. 3. capitulo. 3. d. 5
q. i. 3. o. i. d. 25. i. 3°. potentia. q. 9. i. capitulo. o
pus. 30. P̄c. 6. o. opus. 37. capitulo. 4. co. 2. 3.
Anima. 3° P̄c. 8. co. i. 2. metaphysice. 7° P̄c. ii. fi.
libro. 8. P̄c. 3. co. 2. contra. 4. capitulo. 55. 4°. ¶
libi uero uidetur dicere oppositū. s. q̄ in solo deo
sunt idem. & in oībus creaturis dīnt ut p̄z quo
li. 2. q. 2. 2. o. i. d. 5. i. capitulo. d. 54. q. i. i. capi-
tulo. 3° q. i. 7. i. capitulo. unio. i. c. principio. ¶ Re-
spondeo tripliciter primo q̄ suppositū & natura
possunt capi duplicitate uno modo quoad cōstitu-
tiua utriusque tantum. & sic quia in rebus mate-
rialibus supposituz cōstituiunt & individuatur p̄
materiam signatam que non pertinet ad diffinitio-
nem que significat quiditatē seu naturam siue es-
sentiā ideo semper dicit q̄ in talibus differunt
suppositum & natura. sed i āgelū non constituitur
suppositum p̄ aliquid aliud sed ipsa essentia & na-
tura per se ipsam individuatur. & sic intelligit in
omnibus locis primo allegatis q̄ in angelis sup-

stantiam, & accidens. Et de hac loquitur in locis primo allegatis. Ideo non dicit in omnibus, sed indefinite. *Secunda* est analogia proportionalitatis eorum, quæ in infinitum distant, sicut inter Deum, & creaturas. Et in his primum in analogis non ponitur in definitione aliorum, ut elicitur, i. prolo. 2. 2. Veri. q. 2. 11. c. 6.

angelus. 111 Quod angeli non fuerunt ante mundum, idest ante corpora, q. 61. 2. 3. o. & q. 102. 2. 1. 1. 4. & 2. d. 2. q. 1. 3. o. Po. q. 3. 18. o.

Immo angeli dicuntur semper fuisse, Po. q. 3. 18. 20. Respondeo dicendum, quod angeli dicuntur semper fuisse, non quia ab æterno fuerunt, sed quia omni tempore fuerunt, quia, quondam fuit tempus, fuerunt angeli. Et per hunc etiam modum creaturæ corporales semper fuerunt. Po. q. 3. 18. 20.

angelus. 112 Quod esse angeli non est infinitum, licet angeli sint penitus a materia separati secundum esse. 2. d. 2. q. 1. 1. 6. quolib. 10. 4. 2. 3. Opus. 53. fi.

Immo esse angeli est infinitum. 1. q. 7. 2. 0. q. 50. 2. 4. q. 52. 2. c. & 2. d. 18. q. 2. 2. 2.

Respondeo dicendum, quod esse angeli non est infinitum privative modo quanti, sed negative, non simpliciter, sed respectu termini durationis, quo caret, 2. d. 2. q. 1. 1. 6. quol. 104. 2. 3. Opus. 53. 28.

angelus. 113 Quod esse angeli est accidens. 1. q. 50. 2. 3. q. 61. 1. c. Opus. 72. q. 14.

Oppositorum videtur dicere, 1. q. 77. 1. o.

Respondeo dicendum, quod talia frequenter inveniuntur esse dicta in diversis locis, quæ sic intelligi debent. Est enim habet comparationem ad principium essendi, & ad ipsum quod est, si non sit suum esse, quod solum in Deo habet locum. Et hoc patet, quia esse album, ipsum album non est accidens, sed habito respectu ad albedinem, est principium esse albi, in quo solum essentialiter est albedo. Ad ipsum vero subjectum comparatum, esse album est accidens, per quem modum esse rei animatæ, habito respectu ad principium, ut est principium talis esse, ipsum esse non est accidens, quia natura ejus, ut principium est in homine, salvatur, scilicet esse hominis. Primum enim principium formale essendi, est ipsum esse, per quod quelibet forma dicitur causare esse. Unde forma non dat esse suæ materiæ, quæ dicitur actus, nisi per ipsum esse, quod est etiam actus ipsius formæ, quod tamen dicitur sequi suam formam. Sic igitur, si fiat respectus ad ipsum principium essendi in composito, esse non est accidens. Si vero fiat respectus ad ipsum quod est, ut ad angelum, vel ad quodcumque aliud, illud est accidens, quia ipsum, quod est, intelligi potest, & definiri per propositionem indeterminata quid est, et non quod est, nec per aliquam actionem poterit ipsum esse, cum suum esse non sit ipsum ens. Unde in angelo, licet idem sit id, quod est, & suppositum, scilicet *Ex isto principio essendi*, non tamen propter hoc, quod accidentanter se habet respectu unius, est accidens respectu alterius. Differunt enim in angelo, esse, & suppositum, secundum rationem. Et hoc sufficit ad propositum, ut habeatur Opus. 72. q. 14.

angelus. 114 Quod in substantiis separatis a materia, idest in angelis, idem est suppositum, & natura secundum rem, & secundum esse, licet differant secundum rationem, q. 1. q. 3. 3. c. & 1. d. 25. 1. 3. & 3. d. 5. q. 1. 3. c. contra 4. c. 55. 4. Po. q. 7. 4. c. & q. 9. 1. c. 3. 4. Spiritu 9. Anima 17. 10. Opus. 30. lec. 5. Opus. 32. lec. 6. Opus. 37. c. 4. Met. 7. lec. 11. fi. Lib. 8. lec. 3. Lib. 9. lec. fi. Anima 3. lec. 8.

Oppositorum videtur dicere, 3. q. 17. 1. c. & 1. d. 5. 1. c. & d. 34. q. 1. 1. c. 1. Unio. 1. c. princ. 3. 14. quol. 2. q. 2. 2. o. Post. 2. lec. 6. fin.

Respondeo dicendum *tripliciter*, scilicet *primo*, quod suppositum, & natura possunt considerari *dupliciter*. *Uno modo* quoad constitutiva utriusque tantum. Et sic, quia in rebus materialibus suppositum constituitur, & individuatur per materiam signatam, quæ non pertinet ad definitionem, quæ significat quidditatem, seu naturam, sive essentiam, ideo semper dicit Doctor sanctus, quod in talibus suppositum, & natura differunt realiter. Sed in angelis suppositum non constituitur per aliquid aliud, immo ipsa essentia, & natura eorum per seipsum individuatur. Et sic intelligit in omnibus locis primo allegatis, quod in angelis suppositum, & natura sunt idem. *Ali modo* natura potest considerari pro eo solo, quod significatur per definitionem; suppositum autem pro omni eo, quod est in re, eo modo, quo dicit, 3. d. 5. q. 1. 3. c. scilicet quod de ratione personæ est, quod comprehendat omnia,

quæ sunt in re. Et quia in omni creatura sunt aliqua, quæ non sunt de definitione rei, ut accidens, & esse, ideo in omni creatura differt suppositum a natura, & in solo Deo, in quo nullum est accidens, & cuius esse, & ejus essentia, sunt idem suppositum, & natura. Cum enim nomine naturæ intelligatur id, quod per definitionem proprie significatur, nomine autem suppositi intelligatur individuum habens illam quidditatem, secundum *triplicem* gradum substantiarum in universo, *triplex* invenitur differentia suppositi a natura in substantiis, siquidem in materialibus suppositum differt a natura *dupliciter*, scilicet secundum *rem*, & ultra hoc secundum *rationem*. Differt etiam *primo modo* *dupliciter*, scilicet *intrinsece* & *extrinsece*. *Intrinsicè* quidem, quia aliquid essentiale suppositum sibi *intrinsecum* includit, quod non includit natura, scilicet principia individuationis. Si enim Socrates definiretur, in definitione ejus ponetur *hæc* materia signata; quæ non ponitur, ut signata, in definitione naturæ humanæ. Differt *secundo extrinsece*, quia aliquid reale *extrinsecum* sibi includit suppositum, scilicet esse actualis existentia, quod non includit natura. Esse enim actualis existentia *primo* est actus suppositi, cuius est fieri, quod tamen non caderet in definitione Socratis, si definiretur. Differt insuper secundum *rationem*, ut patet. In substantiis autem separatis aliis prima suppositum differt a natura *duobus* modis tantum, scilicet *primo* *extrinsece* secundum *rem*, & secundum *rationem*. Nihil enim reale *intrinsecum* sibi includit suppositum in eis, quod non includat natura, quia non individuatur suppositum per aliquid positivum, contrahens naturam specificam, quod sit velut differentia individualis, supposito *intrinsecā*, sicut est in substantiis materialibus. Sed, quia in eis esse actualis existentia differt a natura, quod primo est actus suppositi, ideo suppositum in eis differt *extrinsece* a natura. Addit *extrinsece* realitatem actualis existentis. Differt *secundo* secundum *rationem*, ut patet in Deo vero, suppositum uno tantum modo differt, scilicet secundum *rationem*: quia nec natura divina individuatur per aliquid additum, nec esse sua actualis existentia distinctum est realiter ab ejus essentia. Hanc solutionem innuit ipse Doctor sanctus Quol. 2. q. 2. 1.

Secundo est dicendum, quod natura potest sumi *dupliciter*, scilicet in *concreto*, & in *abstrato*, ut habetur, 1. q. 3. 3. c. & 1. d. 23. 1. c. d. 25. 1. c. quol. 2. q. 2. 2. c. quol. 8. q. 2. 1. 1. Opus. 30. lec. 5. o. Met. 7. lec. 2. Lec. 5. fi. *Primo modo* significatur, ut totum, & prædicatur de supposito. Ideo est idem, quod suppositum. Unde 7. Met. lec. 5. fi. dicitur, quod ipsum quod quid est, non est ipsa natura in abstracto, ut humanitas, sed animal rationale. Sed *secundo modo* significatur natura, ut pars. Ideo non prædicatur de supposito, nec est idem ei. Hæc solutio elicetur in locis prælegatis in hac *secunda* responsione.

Tertio dicendum, quod suppositum, & natura possunt iterum considerari *tripliciter*, scilicet *Logice*, *Physice*, & *Metaphysice*. *Primo modo* sunt idem in omni ente per se, sive composito, sive simplici. Sed in solo ente per accidens differunt, ut habetur, 7. Met. lec. 4. Lec. 5. o. quia logicus est artifex rationis, considerans naturam, & suppositum abstracte, ut in intellectu, habens esse sine iis, quæ in re sunt, secundum quod natura sumitur pro secunda substantia, & suppositum pro prima. Et sic sunt idem, ut dicitur in prædicamentis. *Secundo* autem modo in omni re simplici sunt idem, sive creata, sive increata. Et tantum in rebus materialibus differunt, quia *Physicus*, sive *Metaphysicus* est artifex realis considerans res, ut sunt extra intellectum in rerum natura. Et quia in re materiali est aliquid constituens suppositum, quod non constituit naturam speciei, non autem in re immateriali, ideo secundum *Physicum*, sive *Metaphysicum*, natura, & suppositum in angelis sunt idem, sed in compositis differunt. *Tertio* autem modo in omnibus creaturis differunt, & in solo Deo sunt idem, quia *Metaphysicus* est maxime abstractivus, quia abstrahit ab omni materia, non solum secundum rationem, sed etiam secundum esse. Ideo sumit naturam pro ipsa forma totius in abstracto, suppositum autem pro re substantente cum omni eo, quod est in re. Et quia in omni re, præterquam in Deo, sunt aliqua præter formam totius, ideo secundum metaphysicum suppositum, & natura sunt idem in Deo, & in ceteris differunt. Hæc solutio tangitur 7. Met. lec. 11. fi. *Phi. prolo. princ.*

115 Quod impossibile est esse duos angelos unius speciei, *angulus*, quia omnes angeli differunt specie secundum diversos gradus naturæ intellectivæ, 1. q. 50. 4. c. 4. Immo Deus potest facere alium angelum perfectiorem primo

Ambrosius Firenze 1982
Roma 173 – Venetiis 1497

est accidentis, & cuius esse, & ejus essentia, sunt idem suppositum, & natura. Cum enim nomine naturae intelligatur id, quod per definitionem proprie significatur, nomine autem suppositi intelligatur individuum habens illam quidditatem, secundum *triplicem* gradum substantiarum in universo, *triplex* invenitur differentia suppositi a natura in substantiis, siquidem in materialibus suppositum differt a natura *dupliciter*, scilicet secundum *rem*, & ultra hoc secundum *rationem*. Differt etiam *primo modo dupliciter*, scilicet *intrinsece* & *extrinsece*. *Intrinsicē* quidem, quia aliquid essentiale suppositum sibi intrinsicum includit, quod non includit natura, scilicet principia individuationis. Si enim Socrates definiretur, in definitione ejus ponetur hæc materia signata; quæ non ponitur, ut signata, in definitione naturæ humanæ. Differt *secundo extrinsece*, quia aliquid reale extrinsecum sibi includit suppositum, scilicet esse actualis existentiæ, quod non includit natura. *Esse enim actualis existentiæ primo* est actus suppositi, cuius est fieri, quod tamen non caderet in definitione Socratis, si definiretur. Differt insuper secundum rationem, ut patet. In substantiis autem separatis aliis a prima suppositum differt a natura *duobus modis tantum*, scilicet *primo extrinsece secundum rem*, & *secundum rationem*. Nihil enim reale intrinsicum sibi includit suppositum in eis, quod non includat natura, quia non individuatur suppositum per aliquid positivum, contrahens naturam specificam, quod sit velut differentia individualis, supposito *intrinseca*, sicut est in substantiis materialibus. Sed, quia in eis esse actualis existentiæ differt a natura, quod primo est actus suppositi, ideo suppositum in eis differt extrinsece a natura. Addit extrinsece realitatem actualis existentis. Differt *secundo secundum rationem*, ut patet in Deo vero, suppositum uno tantum modo differt, scilicet secundum rationem: quia nec natura divina individuatur per aliquid additum, nec esse suæ actualis existentiæ distinctum est realiter ab ejus essentia. Hanc solutionem innuit ipsa Doctor sanctus. Quod a. a. 2. 2. 1.

stantiam, & accidens. Et de hac loquitur in locis primo allegatis. Ideo non dicit in omnibus, sed indefinite. *Secunda* est analogia proportionalitatis eorum, quæ in infinitum distant, sicut inter Deum, & creaturas. Et in his primum in analogis non ponitur in definitione aliorum, ut elicitur, i. prolo. 2. 2. Veri. q. 2. 11. c. 6.

angelus. 111 Quod angeli non fuerunt ante mundum, idest ante corpora, q. 61. 2. 3. o. & q. 102. 2. 1. 1. 4. & 2. d. 2. q. 1. 3. o. Po. q. 3. 18. o.

Immo angeli dicuntur semper fuisse, Po. q. 3. 18. 20. Respondeo dicendum, quod angeli dicuntur semper fuisse, non quia ab æterno fuerunt, sed quia omni tempore fuerunt, quia, quondam fuit tempus, fuerunt angeli. Et per hunc etiam modum creaturæ corporales semper fuerunt. Po. q. 3. 18. 20.

angelus. 112 Quod esse angeli non est infinitum, licet angeli sint penitus a materia separati secundum esse. 2. d. 2. q. 1. 1. 6. quolib. 10. 4. 2. 3. Opus. 53. fi.

Immo esse angeli est infinitum. 1. q. 7. 2. 0. q. 50. 2. 4. q. 52. 2. c. & 2. d. 18. q. 2. 2. 2.

Respondeo dicendum, quod esse angeli non est infinitum privative modo quanti, sed negative, non simpliciter, sed respectu termini durationis, quo caret, 2. d. 2. q. 1. 1. 6. quol. 104. 2. 3. Opus. 53. 28.

angelus. 113 Quod esse angeli est accidens. 1. q. 50. 2. 3. q. 61. 1. c. Opus. 72. q. 14.

Oppositorum videtur dicere, 1. q. 77. 1. o.

Respondeo dicendum, quod talia frequenter inveniuntur esse dicta in diversis locis, quæ sic intelligi debent. Est enim habet comparationem ad principium essendi, & ad ipsum quod est, si non sit suum esse, quod solum in Deo habet locum. Et hoc patet, quia esse album, ipsum album non est accidens, sed habito respectu ad albedinem, est principium esse albi, in quo solum essentialiter est albedo. Ad ipsum vero subjectum comparatum, esse album est accidens, per quem modum esse rei animatæ, habito respectu ad principium, ut est principium talis esse, ipsum esse non est accidens, quia natura ejus, ut principium est in homine, salvatur, scilicet esse hominis. Primum enim principium formale essendi, est ipsum esse, per quod quelibet forma dicitur causare esse. Unde forma non dat esse suæ materiæ, quæ dicitur actus, nisi per ipsum esse, quod est etiam actus ipsius formæ, quod tamen dicitur sequi suam formam. Sic igitur, si fiat respectus ad ipsum principium essendi in composito, esse non est accidens. Si vero fiat respectus ad ipsum quod est, ut ad angelum, vel ad quodcumque aliud, illud est accidens, quia ipsum, quod est, intelligi potest, & definiri per propositionem indeterminata quid est, et non quod est, nec per aliquam actionem poterit ipsum esse, cum suum esse non sit ipsum ens. Unde in angelo, licet idem sit id, quod est, & suppositum, scilicet *Ex isto principio essendi*, non tamen propter hoc, quod accidentanter se habet respectu unius, est accidens respectu alterius. Differunt enim in angelo, esse, & suppositum, secundum rationem. Et hoc sufficit ad propositum, ut habeatur Opus. 72. q. 14.

angelus. 114 Quod in substantiis separatis a materia, idest in angelis, idem est suppositum, & natura secundum rem, & secundum esse, licet differant secundum rationem, q. 1. q. 3. 3. c. & 1. d. 25. 1. 3. & 3. d. 5. q. 1. 3. c. contra 4. c. 55. 4. Po. q. 7. 4. c. & q. 9. 1. c. 3. 4. Spiritu 9. Anima 17. 10. Opus. 30. lec. 5. Opus. 32. lec. 6. Opus. 37. c. 4. Met. 7. lec. 11. fi. Lib. 8. lec. 3. Lib. 9. lec. fi. Anima 3. lec. 8.

Oppositorum videtur dicere, 3. q. 17. 1. c. & 1. d. 5. 1. c. & d. 34. q. 1. 1. c. 1. Unio. 1. c. princ. 3. 14. quol. 2. q. 2. 2. o. Post. 2. lec. 6. fin.

Respondeo dicendum *tripliciter*, scilicet *primo*, quod suppositum, & natura possunt considerari *dupliciter*. *Uno modo* quoad constitutiva utriusque tantum. Et sic, quia in rebus materialibus suppositum constituitur, & individuatur per materiam signatam, quæ non pertinet ad definitionem, quæ significat quiditatem, seu naturam, sive essentiam, ideo semper dicit Doctor sanctus, quod in talibus suppositum, & natura differunt realiter. Sed in angelis suppositum non constituitur per aliquid aliud, immo ipsa essentia, & natura eorum per seipsum individuatur. Et sic intelligit in omnibus locis primo allegatis, quod in angelis suppositum, & natura sunt idem. *Ali modo* natura potest considerari pro eo solo, quod significatur per definitionem; suppositum autem pro omni eo, quod est in re, eo modo, quo dicit, 3. d. 5. q. 1. 3. c. scilicet quod de ratione personæ est, quod comprehendat omnia,

quæ sunt in re. Et quia in omni creatura sunt aliqua, quæ non sunt de definitione rei, ut accidens, & esse, ideo in omni creatura differt suppositum a natura, & in solo Deo, in quo nullum est accidens, & cuius esse, & ejus essentia, sunt idem suppositum, & natura. Cum enim nomine naturæ intelligatur id, quod per definitionem proprie significatur, nomine autem suppositi intelligatur individuum habens illam quidditatem, secundum *triplicem* gradum substantiarum in universo, *triplex* invenitur differentia suppositi a natura in substantiis, siquidem in materialibus suppositum differt a natura *dupliciter*, scilicet secundum *rem*, & ultra hoc secundum *rationem*. Differt etiam *primo modo* *dupliciter*, scilicet *intrinsece* & *extrinsece*. *Intrinsicè* quidem, quia aliquid essentiale suppositum sibi *intrinsecum* includit, quod non includit natura, scilicet principia individuationis. Si enim Socrates definiretur, in definitione ejus ponetur *hæc* materia signata; quæ non ponitur, ut signata, in definitione naturæ humanæ. Differt *secundo extrinsece*, quia aliquid reale *extrinsecum* sibi includit suppositum, scilicet esse actualis existentia, quod non includit natura. Esse enim actualis existentia *primo* est actus suppositi, cuius est fieri, quod tamen non caderet in definitione Socratis, si definiretur. Differt insuper secundum *rationem*, ut patet. In substantiis autem separatis aliis prima suppositum differt a natura *duobus* modis tantum, scilicet *primo* *extrinsece* secundum *rem*, & secundum *rationem*. Nihil enim reale *intrinsecum* sibi includit suppositum in eis, quod non includat natura, quia non individuatur suppositum per aliquid positivum, contrahens naturam specificam, quod sit velut differentia individualis, supposito *intrinsecum*, sicut est in substantiis materialibus. Sed, quia in eis esse actualis existentia differt a natura, quod primo est actus suppositi, ideo suppositum in eis differt *extrinsece* a natura. Addit *extrinsece* realitatem actualis existentis. Differt *secundo* secundum *rationem*, ut patet in Deo vero, suppositum uno tantum modo differt, scilicet secundum *rationem*: quia nec natura divina individuatur per aliquid additum, nec esse sua actualis existentia distinctum est realiter ab ejus essentia. Hanc solutionem innuit ipse Doctor sanctus Quol. 2. q. 2. 1.

Secundo est dicendum, quod natura potest sumi *dupliciter*, scilicet in *concreto*, & in *abstrato*, ut habetur, 1. q. 3. 3. c. & 1. d. 23. 1. c. d. 25. 1. c. quol. 2. q. 2. 2. c. quol. 8. q. 2. 1. 1. Opus. 30. lec. 5. o. Met. 7. lec. 2. Lec. 5. fi. *Primo modo* significatur, ut totum, & prædicatur de supposito. Ideo est idem, quod suppositum. Unde 7. Met. lec. 5. fi. dicitur, quod ipsum quod quid est, non est ipsa natura in abstracto, ut humanitas, sed animal rationale. Sed *secundo modo* significatur natura, ut pars. Ideo non prædicatur de supposito, nec est idem ei. Hæc solutio elicetur in locis prælegatis in hac *secunda* responsione.

Tertio dicendum, quod suppositum, & natura possunt iterum considerari *tripliciter*, scilicet *Logice*, *Physice*, & *Metaphysice*. *Primo modo* sunt idem in omni ente per se, sive composito, sive simplici. Sed in solo ente per accidens differunt, ut habetur, 7. Met. lec. 4. Lec. 5. o. quia logicus est artifex rationis, considerans naturam, & suppositum abstracte, ut in intellectu, habens esse sine iis, quæ in re sunt, secundum quod natura sumitur pro secunda substantia, & suppositum pro prima. Et sic sunt idem, ut dicitur in prædicamentis. *Secundo* autem modo in omni re simplici sunt idem, sive creata, sive increata. Et tantum in rebus materialibus differunt, quia *Physicus*, sive *Metaphysicus* est artifex realis considerans res, ut sunt extra intellectum in rerum natura. Et quia in re materiali est aliquid constituens suppositum, quod non constituit naturam speciei, non autem in re immateriali, ideo secundum *Physicum*, sive *Metaphysicum*, natura, & suppositum in angelis sunt idem, sed in compositis differunt. *Tertio* autem modo in omnibus creaturis differunt, & in solo Deo sunt idem, quia *Metaphysicus* est maxime abstractivus, quia abstrahit ab omni materia, non solum secundum rationem, sed etiam secundum esse. Ideo sumit naturam pro ipsa forma totius in abstracto, suppositum autem pro re substantente cum omni eo, quod est in re. Et quia in omni re, præterquam in Deo, sunt aliqua præter formam totius, ideo secundum metaphysicum suppositum, & natura sunt idem in Deo, & in ceteris differunt. Hæc solutio tangitur 7. Met. lec. 11. fi. Phi. prolo. princ.

115 Quod impossibile est esse duos angelos unius speciei, *angulus*, quia omnes angeli differunt specie secundum diversos gradus naturæ intellectivæ, 1. q. 50. 4. c. 4. Immo Deus potest facere alium angelum perfectiorem primo

Ambrosius Firenze 1982
Roma 173 – Venetiis 1497

A. La tradition thomiste et le genre des concordances

B. Le titre et le prologue méthodologique

C. Facture de la concordance

D. Procédures d'orthodoxie

E. Remarques conclusives. Une liste qui engendre un auteur

Dubium 1154 in PETRUS DE BERGAMO/[AMBROSIUS DE ALEMANIA], Concordantiae, p. 551a :

« Sexto dicendum quod in 1. sent. loquitur ut baccalaureus, secundum opinionem aliorum [...]. Sed in 1. par. loquitur secundum sententiam propriam, ut theologiae Doctor. Ideo dicit, *dicendum est*, quia, quando scripsit supra libros Sententiarum, erat baccalaureus, quando vero composuit summam theologiae, erat sacrae theologiae Doctor et Magister. »

- Aristote (*passim*) ; Avicenne (*dubia* 35 et 738) ; Isaac Israeli (*dubium* 207)
- Jean Chrysostome (609) ; Jean Damascène (*dubium* 1219)
- Hilaire de Poitiers (*dubium* 1133) ; Ambroise de Milan (*dubium* 832) ; Augustin d'Hippone (*dubia* 441, 580, 738, 875, 901) ; Saint Jérôme (*dubium* 1135) ; Boèce (*dubium* 752) ; la règle de Saint Benoît (*dubium* 394)
- Anselme de Cantorbéry (*dubium* 370) ; Pierre de Tarentaise (*dubia* 263, 342) ; Innocent IV (*dubia* 263, 342) ; Pierre de Palude (*dubium* 343)

Tertio dicendum, quod suppositum, & natura possunt iterum considerari tripliciter, scilicet Logice, Physice, & Metaphysice. Primo modo sunt idem in omni ente per se, sive composito, sive simplici. Sed in solo ente per accidens differunt, ut habetur, 7. Met. lec. 4. Lec. 5. o. quia logicus est artifex rationis, considerans naturam, & suppositum abstracte, ut in intellectu, habens esse sine iis, quae in re sunt, secundum quod natura sumitur pro secunda substantia, & suppositum pro prima. Et sic sunt idem, ut dicitur in praedicamentis. Secundo autem modo in omni re simplici sunt idem, sive creata, sive increata. Et tantum in rebus materialibus differunt, quia Physicus, sive Metaphysicus est artifex realis considerans res, ut sunt extra intellectum in rerum natura. Et quia in re materiali est aliquid constituens suppositum, quod non constituit naturam speciei, non autem in re immateriali, ideo secundum Physicum, sive Metaphysicum, natura, & suppositum in angelis sunt idem, sed in compositis differunt. Tertio autem modo in omnibus creaturis differunt, & in solo Deo sunt idem, quia Metaphysicus est maxime abstractivus, quia abstrahit ab omni materia, non solum secundum rationem, sed etiam secundum esse. Ideo sumit naturam pro ipsa forma totius in abstracto, suppositum autem pro re subsistente cum omni eo, quod est in re. Et quia in omni re, praeterquam in Deo, sunt aliqua praeter formam totius, ideo secundum metaphysicum suppositum, & natura sunt idem in Deo, & in cæteris differunt. Hæc solutio tangitur 7. Met. lec. 11. fi. Phi. prolo. princ.

Quod impossibile est esse duos angelos unius speciei

A. La tradition thomiste et le genre des concordances

B. Le titre et le prologue méthodologique

C. Facture de la concordance

D. Procédures d'orthodoxie

E. Remarques conclusives. Une liste qui engendre un auteur